

במצוה") כיון שהתחיל מענין שבו נעשה המצוה ותצטרף הברכה להאכילה שלאח"ז.

היוצא מהנ"ל: בנוגע להראיה מזה דר"ח לא נתן עצה ליקח מרור המבושל לטיבול ראשון ולאח"ז לאכול מרור שיוצא בו י"ח מרור, ומדלא נתן עצה זו, רצינו להוכיח שא"א ליקח ירק המבושל לכרפס, יהיה תלוי כנ"ל:

באם נאמר שכשאוכל בדבר שאין י"ח בראשונה אי"ז חשוב "לאחר שמילא כריסו" בדבר מצוה, כיון שלא אכל באופן שיי"ח, א"כ היה יכול ליקח מרור המבושל בלי ברכה ולאח"ז לברך כיון שלא מילא כריסו במרור שיוצא בו יד"ח (מרור המבושל), ומדלא נתן עצה זו מוכיח דא"א ליקח לטיבול ירק המבושל.

אבל באם נאמר שכשלוקח ממין שעושה בו המצוה ואוכלו בלי ברכה, הגם שאוכלו באופן שחסר בו דינים להחשיבו כחפצא של מצוה (מרור המבושל), הרי גם זה נחשב למילוי כריסו ובמילא א"א לברך לאח"ז, ובמילא, הגם שהיה לוקח מרור מבושל לטיבול ראשון, הרי כיון שהוא ממין המצוה, גם זה היה נחשב למילוי כריסו, ולכן הצריך ר"ח שיברך בטיבול ראשון.

ומאדה"ז נראה: א) פסק הל' בתפ"ב שיאכל מצה שאינה משומרת בלי ברכת המצוה ויברך לאחריה. ורואים שכשהוא אוכל בדבר שאינו חפצא שיכול לצאת י"ח אינו נחשב ל"מילוי כריסו" ויוכל לברך לאח"ז כשיאכל דבר שיי"ח בו. ב) (כפי המבואר לפנ"ז) שיכול לברך בראשונה רק כשיכול להחשב "התחיל במצוה" ובפשטות אינו יכול להחשב להתחיל במצוה כשאוכל מרור מבושל, ובמילא היה יכול ליתן עצה ליקח מרור המבושל, ומדלא אמר הכי, מוכח דאינו לוקח ירק המבושל לכרפס, וכנ"ל שדרכם היה לטבול בירק חי.

אכילת בצל (או תפוחי אדמה)

בהגש"פ של רבנו מביא על כרפס: ". . . ואנו נוהגין ליקח בצל (או תפוח אדמה). ועיין מג"א סתע"ג ס"ד ובאחרונים."

ומשמע שעיקר המנהג הוא בצל. (תפוחי אדמה הוא בסוגריים). וראה ברשימת רבינו שנדפסו ש.ז. (חג הפסח), דמובא במפורש "לכרפס בצל רק אח"כ נחלשו הדורות לקחו תפוחי אדמה".

בא"ר מביא בשם המהרי"ל שלא ליקח שום או בצל לכרפס. ובחיי אדם כלל קל סעי' ה' דמה שלוקחין בצל הוא דמשום שאין להם ירק נוהגין כן.

כמה מסבירין דאין לברך על ירקות שאין דרך בנ"א לאוכלן חייך בלי דבר אחר בפה"א אלא שהכל. וכן הוא במשנ"ב סי' ר"ה סק"ה ובשער הציון סק"ז. אבל שיטת אדמוה"ז בסי' ר"ה וסדר ברכת הנהנין הוא (פ"ו הי"ב): דגם על ירקות אלו יברך בפה"א, "ואפי' מיני ירקות שאין דרך רוב בנ"א לאכלן חייך אלא עם פת או ד"א כגון בצלים וכיו"ב מברך עליהם בפה"א כשהן חייך" (ל' בסבה"נ), ועד"ז בשו"ע שם "ואפי' מיני ירקות שאין דרך רוב בנ"א לאוכלן חייך אלא ע"י פת או ד"א כגון בצלים כיו"ב ובא לאכלם בפ"ע מברך בפה"א".

והוא משיטת החק יעקב כאן שמביא מזה שמשמעות הש"ס הוא שברכת מרור הוא בפה"א, בכל מיני מרור, גם אלו דאינו נאכל כמו שהוא חי, ואפי' בפ"ע. והנה בחק יעקב שם מבואר ב' טעמים על בפה"א גם על אלו שאינן נאכלין חי בפ"ע: (א) כיון שע"י טבול בחומץ וכה"ג מתאכל. (ב) כיון דברכות הנהנין אלו כן כברכת המצות, כמבואר בסי' תפ"ד.

ונראה שלפי טעם הא', ברכת המרור הוא אדמה רק כשדרך לאכול אותן לכל הפחות ע"י דבר אחר או בטבול. ויש לעיין האם חריין דהיום נחשב כדרכו לאכלו בטבול לכל הפחות ע"י דבר אחר.

והנה המג"א חולק וסובר שאין לברך על תמכא בפה"א ורוצה שאפי' שהכל לא יברך. אבל באדמוה"ז כאן: הגם דאומר בסי' כ"ג "אבל אם אינו ראוי לאכילה כלל כשהוא חי כגון התמכא (שקורין קריין) וכיו"ב אינו מברך עליו כ"א ברכת על אכילת מרור", הרי אומר ומדגיש כלל, דהיינו שאינו ראוי לאכילה אפי' עם דבר אחר - כפי המבואר בסדר ברכת הנהנין,

ומשנה מל' המג"א בתע"ה האומר " . . קריין . . אין ראוי לאכול כשהוא חי (כמ"ש בסי' ר"ה . .)" ואומר כלל!

(ויש להעיר שמנהגנו שנוטלין בין למרור ובין לכורך לא רק תמכא אלא גם חזרת).

והנה יש לעיין בטעם הב' דהחק יעקב: אמנם יש לראות ברכת בפה"א דכרפס כחובה מחמת תקנת חכמים שתקנו לאכול ירק קודם הגדה וא"א לאכלו בלא ברכה, ולכן דינו כבפה"ג של קידוש שיכול לברך להם אף שאינו טועם כלום עמהם . . , והוא מצד שיש בזה ענין הערכות על דברים שחייב לאכול ובמילא לברך, גם על ברכת הנהנין, אבל איך נאמר שעל ברכה זו חל ברכת המצוה, שנברך עליה בפה"א? הרי באם נברך על ירק זו או אחר בפה"א או שהכל תלוי לפי גדרי הלכות ברכות הנהנין? וצ"ע.

רמב"ם

עדים זוממים באיש טרפה

הרב ישעי' זוסיא פלדמן
תושב השכונה

הרמב"ם בהל' עדות פרק כ' הלכה ז' כתב וז"ל "עדים שהעידו על איש טרפה שהרג והוזמו אין נהרגים שאפילו הרגוהו בידיהן אין נהרגים לפי שהוא טרפה", עכ"ל.

והטעם, כתב הכס"מ דהוי לה עדות שאי אתה יכול להזימה לאו שמה עדות. כיון שאי אתה יכול להזימה לקיים בה דין הזמה שאם הוזמו אין נהרגים דגברא קטילא בעו למיקטל.

וקשה דלכאורה מלשון הרמב"ם משמע דעדים שהעידו על איש טרפה שהרג והוזמו אין נהרגים. אבל יש לדון איך קיבלו ב"ד לכתחילה עדות על אדם שהוא טרפה הרי זו עדות שאי